

USTADNAMƏ

Danəndə yanında, məclis içində,
Şirin sözün cana yayılsın gərək!
Sazın cingildəyib, səsin gələndə,
Qəflətdə yatanlar ayılsın gərək!

Ləli-mərcan gərək aşiq kalamı,
Afərin söyləyə eşidən hamı,
Firdovsi, Nizami, Füzuli, Cami,
Ustadlar tanınıb sayılsın gərək!

Yandırmaz hər qəlbi eşqin ataşı,
Fəhad istər çapa qayanı, daşı.
Kamil ustad olmaz hər yetən naşı,
Dəmir zindan üstə döyülsün gərək!

Əgər qismət olsa tər-xonça xara,
Şeyda bülbül batar min ahı-zara.
Dünyada düşməsin mərd adam dara,
Namərdlər comərdə əyilsin gərək!

Getdi bu dünyadan neçə şiri-nər,
Bəhram şah hünərvər, Xosrov dilavər.
Aşiq Xeyri, sözün söylə dil əzbər,
Ustadlara rəhmət deyilsin gərək!

Ustadlar ustadnaməni bir deməyib, iki deyörlər. Biz də deyək iki olsun, mərdlərin başı dik olsun.

Fələk zəhər qatdı çoxlar aşına,
Çoxlar ömrün tamam eylədi bir gün.
Min bəla gətirdi axır başına,
Sitəmindən həzər söylədi bir gün.

Çoxlar məclis qurub döşətdi xalı,
Qaldı bu dünyada dünyanın malı.
Uddu qara torpaq ol Rüstəm Zalı,
Gör çərxi hökmdar neylədi bir gün.

Fələk hər kimsədən bir qisas aldı,
Əzrayıl yeriyib qanadın çaldı.
İskəndər əlindən qamçını saldı,
Xancal alıb bağrın teylədi bir gün.

Mərd iyidlər kəm olmazlar mürvətdən,
Hər kəsdənin qisməti var nemətdən.
Buğda verib çıxartdılar cənnətdən,
Şeytan ol Adəmi tovladı bir gün.

Ümid, bel bağlama fani dünyaya,
Gəl qiymət qoy ustad verən haqq-saya.
Bəlkə əməyini döndərdi zaya,
Səni də yolundan eylədi bir gün.

Ustadlar ustadnaməni iki deməyib üç deyər, biz də deyək üç olsun,
namərdlərin ömrü puç olsun.

Söylə görüm, gəlib keçib,
Neçə insan dünya, səndən?
Ölüm şərbətini içib,
Qoca, cavan dünya, səndən?

Gah boşaldın, gah da doldun,
Çox işlərə səbəb oldun.
Neçə şahlar taxtdan saldın,
Çəkdi fəğan dünya, səndən.

Kimini qəmlə doydurdun,
Kimisinə al geydirdin.
Kiminin gönün soydurdun,
Getdi üryan dünya, səndən.

Əzəl savaba baxmadın,
Fağır qolundan tutmadın.
Kimsə dadına çatmadın,
Ay dad, aman dünya, səndən.

Birini eyləyəndə şad,
Birisinə çəkdirdin dad.
Neçəsi getdi namurad,
Uddu al qan dünya, səndən.

Bir zaman murada yetdi,
Cəmi quşlara hökm etdi.
Ömr eylədi, köçüb getdi,
Çox Süleyman dünya, səndən.

Devlər ilə eylədi cəng,
Öldürdü çox iyid, sərhəng.
Can üzüldü, oldu diltəng,
Rüstəm-dastan dünya, səndən.

Şir tək bərələrdə yatdı,
Atasıyan güştü tutdu.
Cavan getdi, qana batdı,
Söhrab nalan dünya, səndən.

Firdovsi yazdı “Şahnamə”,
Dastanı yetdi tamamə,
Dad çəkdi çatmadı kamə,
Bir elə can dünya, səndən.

Nizaminin xoş həvəsi,
Aləmə yayıldı səsi.
Açıldı söz xəzinəsi,
Ləli-mərcan dünya, səndən.

İskəndər qoydu başa tac,
Balıqlardan aldı xərac.
Axır oldu taxtı tərəc,
Çəkildi yan, dünya, səndən.

Sən olandan bəri abad,
Gəlib keçib neçə ustad,
Neçə aşiq, Şirin-Fərhad,
Gedib giryan, dünya, səndən.

Kəsdin iyidlər yolunu,
Sındırdın şimşad qolunu.
Qocaltdım Əlioğlunu,
Qəddi kaman, dünya, səndən.

Sizə hardan xəbər verim, dünyanın bir əyyamından, ustadlar qovlundan, şirlər yolundan, dünyanın bir zamanında Şəmistan adlı varlı, cahı-cəlalı bir padşah var idi. Şəmistan padşahın qoca vaxtında övlad payı, gözəllikdə tayı tapılmayan, ayı mat, günü xəcalət eliyən Şirin adlı bir qızı var idi. Şəmistan padşah bir imarət qurdurmaq istədi. Bilal adlı yaxşı bir bənnə var idi. Şəmistan padşah Bilalı çağırtdı. Bənnə Bilal padşahın hüzuruna gəldi, baş əydi, torpağa düşdü, padşahın onu nə üçün çağırtdığını xəbər aldı. Şəmistan padşah dedi:

– Ey bənnə, səni ona görə çağırtdırmışam ki, mənə başı buluddan, ayağı dəryadan nəm çəkən yeddi mərtəbəli bir imarət tikəsən. Padşahların hökmünü yerinə yetirənlər xələt alırlar, yerinə yetirməyənlər qəzəbinə düşər olurlar. Fikirloş, hansı seçirsən seç. Binanı tikib başa gətirsən, sənə yaxşı xələt verəcəm.

Bənnə Bilal padşahın hökmünü yerinə yetirməyə söz verdi.

Bənnə Bilalın Fərhad adlı camallı-kamallı bir qəşəng oğlu var idi. Fərhad yaxşı qaya çapmaq, daş yonmaq bilirdi. Bənnə Bilal oğlu Fərhad ilə padşaha imarət tikəcəyi yerə gəldi. Fərhad daş yonub atasına verərdi, atası da imarəti tikərdi. Neçə aylar, günlər keçdi, bənnə Bilal oğlu Fərhad ilə Şəmistan padşaha başı buluddan, ayağı dəryada nəm çəkən imarət tikdi. İmarətə tamaşa eləmək üçün Şirin özünə yeddi qələm ilə ziynət verib qırx incə qıznan oraya gəldi. Fərhad Şirini görüb bir könlüdən min könlüə aşiq oldu. Şirin də gül camallı, xətti-xallı Fərhadə aşiq oldu. Fərhad nazlı-qəmzəli gözəl Şirinin sevdasına düşdü. Eşq başına vurdu, sinəsi dəmirçi kürəsi kimi alışdı. Ürəyi coşdu, aldı görək qırx incə qız arasında duran adı Şirin, özü şirin qıza nə dedi:

Qurbanı olduğum, ay nazlı Şirin,
Şirin, sən buraya səfa gətirdin.

Sənsiz gecə-gündüz olmaz qərarım,
Şirin, sən buraya səfa gətirdin.

Qaşın qap-qapadı, gözün sürməli,
Gündə yüz yol gül üzünü görməli.
Səninlə sallanıb bağa girməli,
Şirin, sən buraya səfa gətirdin.

Gözəlliyin bəlli cümlə cahana,
Qız, öyünər səni bəsləyən ana.
Gözəllər başına olub pərvana,
Şirin, sən buraya səfa gətirdin.

İstərəm üzünü görməsin yaman,
Seyrəqib kəsdənin əlindən aman.
Fərhadam, boynuna mən olum qurban,
Şirin, sən buraya səfa gətirdin.

Fərhad sözünü tamam eylədi. Fərhadın şirin kəlam oxuması qızın çox xoşuna gəldi. Adı Şirin, özü şirin qız Fərhadı görüb gözəl gözlərini yana süzdü. Oğlana qıyğacı baxdı. Şirinin bu baxışı Fərhadın sinəsinə od saldı. Onun eşqini birə-beş artırdı. Fərhad daha da coşdu. Aldı görək Şirinin gözlərini necə tərif eylədi:

Başına döndüyüm gül üzli Şirin,
Apardı ağlımı qara gözlərin.
Göyçək cəmalına aşiq olmuşam,
Eyləməz dərdimə çarə gözlərin.

Sənin kimi şama mənəm pərvana,
Amandı bu qədər qəsd etmə cana.
Çatmaqaş altında süzülür yana,
Eyləyir sinəmi para gözlərin.

Nə olar anlayıb dərdimi bilsən.
Mina gərdənlisən, bir qara telsən.
Dağlarda lalasan, bağlarda gülsən.
Qorxuram ki, uya xara gözlərin.

Özün kimi gözəl olmaz dünyada,
Canım qurban olsun o şirin ada.
Aradaki ilqar getməsin bada,
Yandırar ciyərim nara gözlərin.

Fərhad qurban olsun bir şirin cana,
Könlümün evini qılma virana.
Züflərin tökülüb tamam gərdana,
Vurubdu qəlbimə yara gözlərin.

Oğlanın bu sözü də qızın xoşuna gəldi. Şirin yenə də naz atdı, işvə satdı, Fərhadın qarşısında tovus kimi cilvələninib süzdü. Baş-başa çatılmış qara qaşlarını elə oynatdı ki, qaşının oynaması ilə Fərhadın könlü də oynadı. Qəlbini eşqin atəşi yandırdı. Fərhad Şirinin gözlərinə söz demişdi. Öz-özünə fikir eyləyib dedi: “Qaş gözün ziynəti, yaraşığıdır. Qaşsız göz, gözsüz qaş nəyə gərəkdir”. Oydu ki, aldı görək qızın qaşlarını necə tərif elədi:

Adın Şirin, özün şirin, şirin yar,
Döndərib qəddimi kamana qaşlar.
Huş kamalı dürüst, ağıl dərin yar,
Yaraşır sən kimi canana qaşlar.

Bülbül cəh-cəh vurub dolanır bağı,
Nə gözəl qurulub yarın otağı,
Qapından qovma sən saxla qonağı,
Mürvət eyləyəndən mehmana qaşlar.

Vardır seyrəngahın, xoş mürğüzarın,
Düzülüb dəhana inci, mirvarın.
Tapılmaz dünyada heç barabarı,
Bənzəyir huri-qılmana qaşlar.

Gözəllikdə əcəb götürübsən pay,
Amandır, eyləmə əməyimi zay.
Qoyaram yolunda mən yüz haqqı-say,
Gətirsə də məni amana qaşlar.

Sevmişəm dünyada o gözəl adı,
İstərəm pərimdən versin muradı.

Eşqin sevdasına saldı Fərhadı,
Eylər mən fağırı divana qaşlar.

Şirin qorxdı ki, yanındakı qızlar işi duyub atasına, anasına xəbər versinlər, oydu ki, ordan getmək istədi. Fərhad Şirinin getmək istədiyini görüb aldı görək Şirinə nə dedi. Şirin ona necə cavab verdi:

Aldı Fərhad:

Məni eşq oduna salan
Gözəl, getmə bircə dayan.
Ağlı, huşu başdan alan
Gözəl, getmə bircə dayan.

Aldı Şirin:

Atam-anam yolum gözlər,
Salamat qal, mən gedirəm.
Sınəmi odlar o gözlər,
Salamat qal, mən gedirəm.

Aldı Fərhad:

Yaradan xoşlayıb səni,
Sevdaya caladın məni.
Sevdim sən kimi kimsəni,
Gözəl, getmə bircə dayan.

Aldı Şirin:

Tanrıdan eylədim dilək,
Biz murada çatıb gülək.
Oğlan bil, səndədi ürək,
Salamat qal, mən gedirəm.

Aldı Fərhad:

Səndən bir iltimasım var,
Çəkdirmə mənə ahı-zar.
Bağlayaq arada ilqar,
Gözəl, getmə bircə dayan.

Aldı Şirin:

Bir od saldın şirin cana,
Az qaldı ki, ürək yana.
İlqarımız qalsın sona,
Salamat qal, mən gedirəm.

Aldı Fərhad:

Seçmərəm gül üzdən səni,
Qoymaram heç gözdən səni.
Saz-söhbətdən, sözdən səni,
Gözəl, getmə bircə dayan.

Aldı Şirin:

Bir də eşidəm sədanı,
Nuş eylərəm xoş badanı.
Oğlan, mən alım qadanı,
Salamat qal, mən gedirəm.

Aldı Fərhad:

Rəhm elə mən mübtəlaya,
Qurbanam üzü lalaya.
Fərhadı saldın bəlaya,
Gözəl, getmə bircə dayan.

Aldı Şirin:

Sir sözünü söylə xəlvət,
Ürəkdə var rəhm, mürvət.
Şirin ola sənə qismət,
Salamat qal, mən gedirəm.

Şirin Fərhadan ayrılıb getmək istədi.

Biçarə Fərhad Şirinin ayrılıb getməsinə dözə bilmədi. Üzünü gözəl Şirinə tutub dedi:

– Ay canımı alan, könlümə talan salan yar, gözümdən getsən, özüm-
dən gedərəm, insafa gəl, mürvət elə, bir ayaq saxla. Sinəmə beş xanə

söz gəlib onu söyləyim, sonra ixtiyar özünüdü. Fərhad Şirini sevdiyini bir də qıza bildirmək istədi.

Aldı Fərhad:

Lalə yanaq, gözəl Şirin,
Könül sənə bənd olubdu.
Sevdim səni əzəl Şirin,
Könül sənə bənd olubdu.

Əcəb həddə çatıb yaşın,
Sona tək yaşıldı başın.
Nə xoş çəkilibdi qaşın,
Könül sənə bənd olubdu.

Sənsən gözəllərə ürkər,
Ağzın baldı, dilin şəkər.
Ağrın alım, pəri peykər,
Könül sənə bənd olubdu.

Nə yaxşısı oban, elin,
Yaraşır kəməre belin.
Tökülüb gərdənə telin,
Könül sənə bənd olubdu.

Sallan bəri, lala yanağ.
Fərhad dələr külünglə dağ.
Gözlərimdən olma irəğ,
Könül sənə bənd olubdu.

Aşiq-məşuq yüz cəfa ilə bir-birlərindən ayrıldılar. Şirin qızlarnan çıxıb evlərinə getdi. Fərhadı da atası apardı.

Bunlar burda qalsınlar, sizə Şəmistan padşahdan xəbər verim. Şəmistan padşah imarətin başa gəldiyini eşidib, oraya gəldi, bənnə Bilalı çağırdı, ona xələt verib yola saldı. Sonra külfəti ilə təzə imarətə köçdü. Şəmistan padşah burda qalsın, sizə Şirindən danışım. Şirin Fərhada aşiq olduğunu nə atasına, nə də anasına açə bilirdi. Məlul-müşkül əyləşib Fərhadın intizarını çəkirdi. O tərəfdən Fərhad da Şirindən ayrı dözə bilməyirdi. Səbri, qərarı kəsilməmişdi. Nə gündüzü gündüz idi, nə gecəsi gecə. Sev-

gilisinin firqeti onu rahat qoymayırdı. Biçarə Fərhad dərđini öz içində çəkirdi. Heç kimə sirrini açmayırdı. Şirin deyirdi, Şirin eşidirdi. Günlərin bir günü Fərhadın anası Reyhan oğlunu belə məlul görüb dedi:

– Ah, gözlərinin qurbanı olum oğul, söylə görüm sənə nə olub ki, rəngin belə zəfəran kimi saralıbdı?

Fərhad əzəl istədi anasına eşqə düşdüyünü deməsin. Sonra fikirləşdi ki, bu sirri anasına da açmasa kimə açə bilər. Kim onun dərđinə əlac eyləyə bilər. Axırda Şəmistan padşahın qızı Şirinə aşiq olduğunu anasına açıb söylədi. Reyhan oğlu Fərhadın Şirinə aşiq olduğunu bilib onu dilə tutdu, bu sevdadan yayındırmaq istədi. Ancaq nəsihətləri Fərhadı kar eyləmədi. Reyhan yalvarıb dedi:

– Ay oğul, başına dönüm, qadanı alım, sevda çox çətindir, eşqə düşənlərin başı min bəla çəkir. Gəl sən bu sevdadan əl çək. Sən bir kasıb bəna oğlusan. Şirin dövlətli bir padşah qızıdır. Atası onu sənə verməz. Şirin sənənin babın deyil. Axtar babını tap. Nə çoxdur eldə qız. Sev, birini al. Özünü də, bizi də əziyyətə salma.

Anasının cavabında aldı Fərhad görək nə dedi, anası necə cavab verdi.

Aldı Fərhad:

Bir gözəl salıbdı mənə sevdaya,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.
Düşsəm də yolunda dərđi-bəlaya,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.

Aldı Reyhan:

Qadasın aldığı gül üzli Fərhad,
Gəl sən bu sevdadan əl çək, ay oğul.
Bu viran dünyada olmaz qəlbim şad,
Gəl sən bu sövdadan əl çək, ay oğul.

Aldı Fərhad:

Ağzı şəkər, dodaqları qənd olub,
Züfləri boynuma bir kəmənd olub.
Görmüşəm üzünü, ürək bənd olub,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.

Aldı Reyhan:

Eyləmə sən hər yetənə etibar,
Öz bağımızda var alma, heyva, nar,
Bil ki, padşah qızı olmaz sənə yar,
Gəl sən bu sevdadan əl çək, ay oğul.

Aldı Fərhad:

Camalının şövqi mat eylər ayı,
Yoxdur tək sonamın göllərdə tayı.
Əhdə düz gözəldi, deyil hərəcayı,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.

Aldı Reyhan:

Qohum susar qohumuna, elinə,
Düşməyəsen seyrəqibin felinə.
Uyma bivəfanın şirin dilinə,
Sən gəl bu sevdadan əl çək, ay oğul.

Aldı Fərhad:

Məşuqun olmasa cövri-cəfası,
Hərgiz sürülməz ki, zövqi-səfası
Mən bilirəm vardı mənə vəfası,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.

Aldı Reyhan:

Vərqa Gülşə üçün saraldı, soldu,
Urha Urşa üçün sevdaya doldu.
Məcnun Leyli sevdi, divanə oldu.
Sən gəl bu sevdadan əl çək, ay oğul.

Aldı Fərhad:

Fərhad Şirin üçün yandırıb ürək,
İlqarlı kimsədən olarmı keçmək?
Aşiq eşq oduna alıssın gərək,
Ana, mən Şirindən dönə bilmərəm.

Aldı Reyhan:

Reyhanam, dərməyə nərgiz, lala çox,
Elə qaş qara, gözü ala çox.
Bu sevdada qəm, möhnət çox, bəla çox,
Gəl sən bu sevdadan əl çək, ay oğul.

Anası bildi ki, sevdaya düşənləri qaytarmaq olmaz. Aşiq məşuqənin dalınca gedib dağlara, daşlara düşüb, cövri-cəfa çəkib sevdiyi qızı tapıb gətirməsə ölər, geri dönməz. Fərhadı da bu sevdadan yayındırmaq çox çətindi. Yer üzünün gözəlləri, göyün huri-qılmanları gəlsə də, Fərhad heç birinə meyl eyləyib Şirindən əl çəkməz. Biçarə Reyhan çox məyus oldu. Bir yanda boynunu burub oturdu. Bu dəfə Fərhadın atası irəli yeridi. Oğluna öyüd-nəsihət eylədi. Yenə də başa gəlmədi. Fərhad Şirindən ötrü ah çəkməyə, aman eyləməyə başladı. Göysünü ötürdü. Bəna Bilal oğlu Fərhadın halına ürəkdən yandı, aldı görək oğluna nə dedi, oğlu Fərhad ona necə cavab verdi.

Aldı Bilal:

Cəfasın çəkdiyim Fərhad,
Göysünü ötürmə belə.
Qönçə gül əkdiyim Fərhad,
Əməyim itirmə belə.

Aldı Fərhad:

Mehriban, ata, bir qızın
Eşqi məni zayil eylər.
Al geyinib naz edəndə,
Gül üzünə mail eylər.

Aldı Bilal:

Oğlum, sən gəl olma naşı,
Tap özünə can sirdaşı.
Ahın ilə dağı-daşı,
Sən dilə gətirmə belə.

Aldı Fərhad:

Peymandan, ilqardan ötrü,
Çəməndən, gülzardan ötrü.
Şirin kimi yardan ötrü,
Axar göz yaşım sel eylər.

Aldı Bilal:

Eşidər dost, düşmən bilər,
Bu günə şad olub gülər,
Eşq yamandı dağı dələr.
Eşq daşın götürmə belə.

Aldı Fərhad:

Ürəyim sevdaynan yanar,
Əlimdə yoxdu ixtiyar.
Leyl-nahar qıllam ah-zar,
Ayrılıq günüm il eylər.

Aldı Bilal:

Bilal eşitməsin ünün,
Getsin qəlbədən dağ-düyünün.
Dəli olub axır günün,
O yerə yetirmə belə.

Aldı Fərhad:

Sevdim bir bəylər xasını,
Gözəllərin şəhlasını.
Şirinin hər bəlasını,
Fərhad cana qayıll eylər.

Söz tamam oldu. Atası da gördü ki, doğrudan Fərhadı bu eşqdən uzaqlaşdırmaq mümkün olmayacaq. Aşiq görək məşuqindən ötrü çöllərə düşsün, yansın, qaralsın, solsun, saralsın, ya ölsün, ya da butasını ələ

keçirsin. Bəna Bilal oğlunun bu yoldan qayıtmayacağını bilib ona xeyir-dua verdi, muradına, mətləbinə çatmasını arzu etdi.

Fərhad burada qalsın, sizə Şirindən danışım. Fərhad Şirinin fərağını çəkən kimi, Şirin də Fərhadın intizarını çəkirdi. Gecə-gündüz ahü-zar eyləyirdi. Fərhadan ayrı qərarı tükənmiş, səbri kəsilmişdi. Anası Mehriban xanım qızını qəmgin görüb onun yanına gəldi. Halını soruşdu, telini sıgallayıb boynunu qucaqladı, qəmgin olmasının səbəbini xəbər aldı, Şirin Fərhadı aşıq olduğunu indiyə qədər nə anasına, nə də atasına açmamışdı, indi də açmaq istəmirdi. Ancaq anası Mehriban xanım əl çəkmədi. Mehriban xanım qızı Şirini belə məlul, müşkül, pərişan görüb aldı görək nə dedi, Şirin ona nə cavab verdi.

Aldı Mehriban xanım:

Gözlərin qurbanı, gözəl Şirinin,
Söylə, gözəl qızım, niyə qəmlisən?
Nədən belə ahü-fəğan çəkirsən,
Söylə, gözəl qızım, niyə qəmlisən?

Aldı Şirin:

Məni boya-başa yetirən ana,
Ana, mən Fərhadı aşıq olmuşam.
Doqquz ay qundağım götürən ana,
Ana, mən Fərhadı aşıq olmuşam.

Aldı Mehriban xanım:

Geyməyə atlasın, alların vardı,
Ağ üzündə qara xalların vardı.
Dodağında şirin balların vardı,
Söylə, gözəl qızım, niyə qəmlisən?

Aldı Şirin:

Nə ola ki, bir şad olam, güləm mən,
Xoryadların bağrın başın dələm mən.
Sevgilimlə seyrangahdan gələm mən,
Ana, mən Fərhadı aşıq olmuşam.

Aldı Mehriban xanım:

Od kimi yandırır sinəmi sözlün,
Xətrini istərəm bilirsən özün.
Bəzəyin, düzəyin, ağır cehizin,
Söylə, gözəl qızım, niyə qəmlisən?

Aldı Şirin:

Ana, sən artırma gəl qəm-qüссəmi,
Qeydimə qalmayırsən nə dəyi, əmi.
Nə ola tapaydı həmdəm həmdəmi,
Ana, mən Fərhada aşiq olmuşam.

Aldı Mehriban xanım:

Gül-gülüstan olsun sənin dörd yanın,
Anan Mehriban da olsun qurbanın.
İstərəm ucalsın qoy adın, şanın,
Söylə, gözəl qızım, niyə qəmlisən?

Aldı Şirin:

Şirinəm, dad etdim mən dad eşitdim,
Cəmi aşiqləri namurad etdim.
Hər gün Fərhad dedim, Fərhad eşitdim,
Ana, mən Fərhada aşiq olmuşam.

Mehriban xanım Şirinin Fərhada aşiq olduğunu bildi. Əzəl ona nəsihət verdi, danladı. Gördü ki, sözləri Şirinə təsir eləmir, sonra aşiq olanların bir-birlərindən dönmədiklərini düşündü, qızına yazdığı gəlib dedi:

– Qurbanın olum gözəl qızım, hələlik atan bu sirri bilməsin, evdə otur, bir yana çıxma. Atan sənə Fərhada aşiq olduğunu bilsə, qəzəbi tutar, səni də, Fərhadı da öldürdər.

Bunun üstündən bir qədər keçdi. Mehriban xanım gördü qızının dərdi elə hey artır, ona qızlarla gəzməyə çıxmağa icazə verdi; Şirin qızlarla bağda gəzirdi, ancaq onun gözünə nə qızlar, nə də bağ görünürdü. Fərhad fikrindən çıxmırdı. “Yorulmuşam” – deyər, qızlardan ayrıldı, bir hovuzun başına gəldi.

Şirinin Məsmə adlı bir qarabaşı var idi. Şirin onun xatirini çox istəyirdi. Məsmə Şirinin sirrini heç kimə açmazdı. Məsmə qarabaş Şirinin Fərhadı aşiq olduğunu bilirdi, xanımını bikiş görüb ona ürək-dirək verirdi. Ancaq Şirinin səbri-qərarı kəsilməmişdi, Fərhadıdan ayrı yaşaya bilmirdi. O tərəfdən Fərhad Şirinin ayrılığına dözə bilməyib onu görmək üçün evlərindən çıxdı. Gəzə-gəzə gəldi güllü bağa yetişdi. Fərhadın güllü bağa gəldiyini əzəlcə Məsmə qarabaş gördü. Götürdü görək Fərhadın gəlməsini Şirinə necə xəbər verdi:

Qəm-qüssəyə batan Şirin,
Şad ol Şirin, Fərhad gəldi!
Dərddən yükün tutan Şirin,
Şad ol Şirin, Fərhad gəldi!

Çarhovuzun başındasan,
Əcəb cavan yaşındasan.
Sən də eşq ataşındasan,
Şad ol Şirin, Fərhad gəldi!

Xoryad kimsələr görməsin,
Canına qəsdə girməsin.
Atana xəbər verməsin,
Şad ol Şirin, Fərhad gəldi!

Məsmə qurban Şirin ada,
Görməyəsən ağrı-qada.
Yetişsən tez murada,
Şad ol Şirin, Fərhad gəldi!

Fərhad gəldi hovuzun başına çatdı. Aşiq-məşuq görüşüb şad oldular. Fərhadın könlü açıldı, üzü güldü, çoxdan bəri həsrətini çəkdiyi gülüzlü Şirini görüb ona olan məhəbbəti birə-min artdı. Aldı görək qırx incə qızla güllü bağa seyrə çıxan Şirinə nə dedi:

Qırx incə qız ilə səhər çağında,
Bəzənib seyrana çıxan Şirinim.
Nə dövrən eylərsən gülşən bağında,
Bəzənib seyrana çıxan Şirinim.

Aşiqin buraya gəldiyin bildin,
Nazlı gözəllərlə oynayıb güldün.

Oxuyan bülbül tək sən şövqə gəldin,
Bəzənib seyrana çıxan Şirininim.

Fərhadın dilinin əzbəri sənsən,
Çeşmi-nuri, şəmsi-qəməri sənsən.
Cümlə gözəllərin ölkəri sənsən,
Bəzənib seyrana çıxan Şirininim.

Aşiq-məşuq hovuzun başında yanaşı əyləşib şirin söhbət eliyirdilər. Ayrılıqlarından, dərdlərindən bir-birlərinə danışirdilər. Söhbət arasında Fərhadın bir sözü qıza dəydi. Şirin bundan bir az incidi. Fərhadan küsdü, çəkildi bir yanda durdu. Şirinin Fərhadan inciyib küsməsi oğlana toxundu. Şirin üzünü çevirib, getməyə başladı. Fərhad görək nə dillərlə o nazlı, qəmzəli ceyranın könlünü alıb, geri qaytarır:

Ala gözlü, nazlı Şirin,
Qayıt bəri, qayıt bəri.
Şəhdi şəhər sözlü Şirin,
Qayıt bəri, qayıt bəri.

Süzüb gedən mah camallım,
Sənə qurban dövlət malım.
Qız incimə, qadan alım,
Qayıt bəri, qayıt bəri.

Sənsən dağların maralı,
Dolanma məndən aralı,
Sənsiz gül rəngim saralı,
Qayıt bəri, qayıt bəri.

Məni öldürməkdə qəsdin,
Səbri qərarımı kəsdin.
Nə dedim ki, məndən küsdün?
Qayıt bəri, qayıt bəri.

Züflərinə çəkdi şana,
Fərhadı yetirdin cana,
Üz çevirib getmə yana,
Qayıt bəri, qayıt bəri.

Fərhadın yalvarıb–yaxarması Şirinin qəlbini yumşaltdı, geri qayıtdı. Fərhad sözü ilə, sazı ilə Şirinin könlünü aldı. Şirin Fərhadın yanına gəldi. Çarhovuzun başında yanaşı əyləşdilər. Fərhad həsrətini çəkdiyi gözəl Şirini yanında görüb könlü açıldı, üzü güldü, aldı görək nə dedi, Şirin ona necə cavab verdi.

Aldı Fərhad:

Ala gözlü, nazlı Şirin,
Şükür ki, bir də görüşdük.
Sevdam ürəyimdə dərin,
Şükür ki, bir də görüşdük.

Aldı Şirin:

Cövri-cəfa çəkən Fərhad,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.
Bağında gül əkən Fərhad,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.

Aldı Fərhad:

Mərhəmət qıl sevgilinə,
Heyranam şirin dilinə.
Əlim yetişdi əlinə,
Şükür ki, bir də görüşdük.

Aldı Şirin:

Göydən ensə huri-mələk,
Tapılmaz sən kimi göyçək.
Yolun süsən, sünbül, çiçək,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.

Aldı Fərhad:

Qaşların bənzər kamana,
Gözlərin susayır qana.
Həsrət idim sən canana,
Şükür ki, bir də görüşdük.

Aldı Şirin:

Çarhovuzun başındayıq,
Yeniyetmə yaşındayıq.
Biz də eşq ataşındayıq,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.

Aldı Fərhad:

Təbib gərək dərd araya,
Dərman eyləyə yaraya.
Rəqib girməsin araya,
Şükür ki, bir də görüşdük.

Aldı Şirin:

Qamətim düz, belim incə,
Üzüm güldü, sən gəlinçə.
Bülbül gülə qonub necə,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.

Aldı Fərhad:

Fərhad içib eşq camını,
Dost dostdan alar kamını.
Can dilər yaz əyyamını,
Şükür ki, bir də görüşdük.

Aldı Şirin:

Hovuzun xoşdu qaynağı,
Ördək ilə qaz oynağı.
Şirinin bu məlul çağı,
Sən bu bağa xoş gəlibsən.

Şirin yenə yerindən qalxıb başındakı gözəl qızlarla sallana-sallana bağda gəzməyə, gül dərməyə, çiçək üzməyə başladı. Danışan kim, deyən

kim, gülən kim, qızların səsi, quşların cəh-cəhi bağı başına götürmüşdü. Şirinin min naz ilə əlində dəstə gül sallana-sallana gəlməsi Fərhadı bir də coşdurdu. Fərhadın sinəsi dəmirçi kürəsi kimi alışdı. Sazı yanan sinəsinə basıb götürdü gözəl Şirinə nə dedi:

Yüz nazilə gələn Şirin,
Olmaz sən tək ceyran gözəl.
Bağrım başın dələn Şirin,
Mürvət elə, tərən gözəl.

Nə zaman oldun anadan,
Seçilməzsən sən sonadan.
Yaranıbsan xoş binadan,
Gül-camallı canan gözəl.

Sallanıb gəlirsən bəri,
Adın dilimin əzbəri.
On dörd yaşlı huri-pəri,
Eyləyirsən seyran gözəl.

Yolunda çəkərəm cəfa,
Bircə gəlməzsən insafa.
Yar eylər əhdinə vəfa,
Fərhad sənə qurban gözəl.

Söz tamama yetişdi, iki sevgili bir-birindən ayrıldı. Şirin başında qırx incə qız güllü bağdan çıxdı. Evlərinə getdi, Fərhad da Şirindən ayrılıb evlərinə gəldi. Şirini atası heç yerə buraxmırdı. Günlərin bir günü Şirin atasından xəlvət anasından icazə aldı, yanında xalası qızı Badam, başında qırx incə qız güllü bağa gəldilər.

O tərəfdən Fərhad da Şirini yadına salıb evlərindən çıxdı, birbaş güllü bağa gəldi. Gördü güllü bağda Şirin başında bir dəst qız seyr eləyir. Aldı görək Şirinə nə dedi, Şirin ona necə cavab verdi.

Aldı Fərhad:

Nə zamandı həsrətini çəkirəm,
Əcəb yaxşı oldu qız, bu gəlişin.
Gözlərimdən qanlı yaşlar tökürəm,
Əcəb yaxşı oldu qız, bu gəlişin.

Aldı Şirin:

Düşübən çəkdiyın bu nə fırqətdır?
Oğlan, bir səbr eylə, sirrim duyarlar.
Sınəmdə qövr edən dərdđi, möhnətdi,
Oğlan, bir səbr eylə, sirrim duyarlar.

Aldı Fərhad:

Əcəb xoş gəlıbsən sən bizim bağa,
Fərhad gözlərinə olsun sadağa.
Mayiləm gül üzə, büllur buxağa,
Əcəb yaxşı oldu qız, bu gəlışın.

Aldı Şirin:

Bülbül olan heç unutmaz gülünü,
Sona olan tərkləyilməz gölünü.
Şirin heç döndərməz səndən meylini,
Oğlan, bir səbr eylə, sirrim duyarlar.

Söz tamam oldu. Fərhadın oxuması Şirinin xalası qızı Badam xanımın xoşuna gəlmədi. Badam qaş-qabağını tökdü. Fərhad ancaq Şirindən oxuduğu üçün o, bundan sındı. Üzünü Fərhada tutub dedi:

– Ay aşıq, sən elə həmişə Şirindən oxuyursan, bəs biz adam deyilikmi?

Badamın cavabında götürdü Fərhad görək nə dedi:

Başına döndüyüm Badam,
Badam, sən də çox gözəlsən.
Yarı gördüm, könlü şadam,
Badam, sən də çox gözəlsən.

Qaşlarını əcəb kaman,
Gözlərin buyurur fərman.
Əndamında libas əlvan,
Badam, sən də çox gözəlsən.

Bizə satma işvə, nazı,
Gəl olgilən məndən razı.
Şirinin xalası qızı
Badam, sən də çox gözəlsən.

Hər kimsə ki, qatsa ara,
Dərdinə olmasın çara.
Ürəyimə vurma yara,
Badam, sən də çox gözəlsən.

Badam xanım Fərhadın “sən də çox gözəlsən” deməsindən daha da bərk alındı. Şirin bu sirr açılmasın deyə, sözə qarışdı, dedi:

– Xalaqızı, aşığın qaydasıdı qıza, gəlinə tərif desin, sən bundan ötəri incimə.

Badam Şirinin sözünə qane olmadı, aldı görək Fərhadı nə dedi, Fərhad ona nə cavab verdi:

Aldı Badam:

Aşıq, sənin dilin yansın,
Beləmi öyülər gözəl?
Mizrab vuran əlin yansın,
Beləmi öyülər gözəl?

Aldı Fərhad:

Xanım, gəl mənə qarğama,
Bəs necə öyülər gözəl?
Saz götürdüm, tərif dedim,
Bəs necə öyülər gözəl?

Aldı Badam:

Gülşən bağda bitər nərgiz,
Onu döşürər gəlin, qız.
Tərif söylədin ürəksiz,
Beləmi öyülər gözəl?

Aldı Fərhad:

Yana tutuban üzünü,
Yan-baş atırsan sözünü.
Təriflədim qaş-gözünü,
Bəs necə öyülər gözəl?

Aldı Badam:

Badamın qaşları kaman,
Görənə çəkdirər aman.
Aşiq, gəl söyləmə hədyan,
Beləmi öyülər gözəl.

Aldı Fərhad:

Gözüm yuxudan ayıldı,
Çox gülən gözlər zayıldı.
Fərhad Şirinə mayıldı,
Bəs necə öyülər gözəl?

Badam yenə Fərhadın oxumağından, onun tərif eləməyindən razı qalmadı. Badamın dərdi başqa dərd idi. O, həmişə xalası qızı Şirinin paxıllığını çəkirdi. Ona görə də burada Fərhadın Şirini tərif etməsi onun xoşuna gəlmirdi. Badam burda keçən əhvalatı yadında saxladı. Fərhad ilə Şirin dedilər, güldülər, bir-birlərindən ayrılıb evlərinə getdilər.

Səhərişi gün Badam Şirinin Fərhad ilə güllü bağda görüşüb söhbət etdiyini Şəmistan padşaha xəbər verdi. Şəmistan padşah qızını yanına çağırıb, onu danladı, bir də Fərhad ilə görüşüb-danışmağı Şirinə qadağan elədi.

Bundan bir xeyli keçdi. Günlərin bir günü Şirin atasından xəlvət Məsmə qarabaş ilə güllü bağa gəldi. Bunlar bağda gəzib dolanırdılar ki, bir də Fərhad gəlib oraya çıxdı. İki sevgili bir-birləri ilə görüşüb, başlarına gələnə bir-birlərinə nağıl etdilər. Fərhad sevgilisi Şirini çoxdan görməmişdi, indi onu görüb çox şad olmuşdu. Aldı görək Şirin nə dedi. Şirin ona necə cavab verdi.

Aldı Fərhad:

Səhərin sübhündə çeşmə başında,
Yenə gördüm səni, gözəl Şirinim.
Yandırdı sinəmi eşqin atəşi,
Yenə gördüm səni, gözəl Şirinim.

Aldı Şirin:

Dua eylə, hasil olsun muradın,
Fərhad oğlan, mənim könlüm səndədi.
Sevdaya düşmüşəm mən də sənin tək,
Fərhad oğlan, mənim könlüm səndədi.

Aldı Fərhad:

Gözlərin şəhladı, qaşların qara,
Müjganın vurubdu sinəmə yara.
Sənsiz bu dərdimə kim eylər çara,
Gözüm gördü səni, gözəl Şirinim.

Aldı Şirin:

Dərin-dərin dəryalar tək dolaram,
Eşq ucundan saralaram, solaram.
Qismət düşər mən də sənin olaram,
Fərhad oğlan, mənim könlüm səndədi.

Aldı Fərhad:

Gəl sən zülm eyləmə aşiqə belə,
Şeyda bülbül hər vaxt məftundu gülə.
Fərhad qurban olsun o şirin dilə,
Gözüm gördü səni, gözəl Şirinim.

Aldı Şirin:

Yüz xanzadə gəlsə, yüz də şahzadə,
Mənim meylim səndən dönməz məbada.
Şirinəm, ilqarım heç getməz bada,
Fərhad oğlan, mənim könlüm səndədi.

Fərhad ilə Şirin həmişə görüşdükləri hovuzun başında əyləşib xeyli söhbət etlədilər. Bir-birlərinə yenə söz verdilər, əhdi-pəyman bağladılar. Bir-birlərindən dönməyəcəklərinə and içdilər. Şirin Məsmə qarabaşla evlərinə, Fərhad da öz evlərinə getdi.

Bunlar burada qalsınlar, sizə Beysütun dağından xəbər verim. Bu elə bir dağ idi ki, başı həmişə bulud olurdu. Özü də başı göyə dəyirdi. Beysütun dağının o üzündə bir gur bulaq var idi. Bu bulağın suyu şəkərdən şirin idi. Şəmistan padşah bulağın tərifiini eşitmişdi. O, bu bulağı çəkdiirib imarətinin qapısına gətirmək istəyirdi. Neçə ustalar çağırdı, ənam, xələt vəd etlədi. Heç kəsin ağına batmadı. Bu olası iş deyildi. Axırda Şəmistan padşah car çəkdiirdi ki, hər kim bu dağı yarib Beysütun dağında olan bulağın suyunu mənəim qapıma çəkib gətirsə, ona nə istəsə verəcəyəm. Yenə heç kəs bu işi boynuna götürmədi. Axırda Fərhad padşahın hüzuruna gəlib dedi:

– Padşah sağ olsun, izin versəniz mən dağı yararam. Beysütun dağında olan bulağın suyunu çəkib qapınıza gətirərəm.

Padşah dedi:

– İzindi, get gətir, nə istəsən verrəm.

Fərhad dedi:

– Qızın Şirini mənə verməyi vəd etləsən, gedib bulağın suyunu çəkib imarətinin qapısına gətirərəm.

Şəmistan padşah qızını Fərhadı vermək istəmirdi, fikir etləyib öz-özünə dedi: “Hələ qoy getsin, dağı dəlsin, suyu gətirsin, sonra bir bəhanə ilə qızı ona vermərəm”.

Şəmistan padşah üzde Fərhadın sözünə razı oldu. Fərhad bundan sevindi, şad oldu, bir külüng götürüb getdi. Beysütun dağına yetişdi. Şirinin eşqi ürəyində külüngünü çəkdi, qayaları parçaladı, daşları qırdı, dağı dəlməyə başladı. Xeyli müddətdən sonra şəkərdən şirin suyu olan bulağı Beysütun dağından çəkib düz Şəmistan padşahın qapısına gətirdi. Fərhad suyu çəkib gətirəndən sonra padşahın hüzuruna getdi; ondan verdiyi vədəni yerinə yetirdiyi üçün qızını verməyi xahiş etlədi. Padşah gördü Fərhad dağı dəlib, suyu qapısına gətirib, Şirini ona verməsə el içində biabır olacaq, dedi:

– Nə deyirəm, qızım sənindi, ancaq bir şərtim də var, onu yerinə yetirsən, daha heç bir sözüm olmaz, Şirini sənə verərəm.

Fərhad dedi:

– Şərtin nədi?

Padşah dedi:

– Get daşları yon, qızım üçün bir imarət qur, sonra Şirini sənə verim.

Fərhad padşahın sözlünə razı oldu. Külüngünü çiyinə götürdü, bir axar-baxarlı yerə yetişdi. O yer xoşuna gəldi. Daşları çapıb orada Şirin üçün bir qəsir tikməyə başladı. Fərhad işləyib yorulmuşdu, külüngünü yerə qoyub dağın ətəyinə endi. Axşam üstü idi, çöldən mal, qoyun qapılara dönürdü. Bir çoban Fərhadı dağ ətəyində qəmgin görüb onun yanına gəldi, çomağını saz eləyib döşünə basdı. Aldı görək Fərhadı nə dedi, Fərhad ona necə cavab verdi:

Aldı çoban:

Yol üstündə duran oğlan,
Oğlan, de nədən məlulsan?
Gözlərindən qan-yaş axan,
Oğlan, de nədən məlulsan?

Aldı Fərhad:

Əhvalım soruşan çoban,
Çoban, yardan ayrılmışam!
Uca dağdan aşan çoban,
Çoban, yardan ayrılmışam!

Aldı çoban:

Yaman olar yarın nazı,
Qumru kimi xoş avazı.
Sənə gəlməz padşah qızı,
Oğlan, de nədən məlulsan?

Aldı Fərhad:

Sinə qəmli, ürək məlul,
Yardan ayrı mənəm zəlil.
Nə eyləyim sevib könül,
Çoban, yardan ayrılmışam!

Aldı çoban:

Çoban çıxdı güzarına,
Doğru ol sən ilqarına.
Görüm yetəsən yarına,
Oğlan, de nədən məlulsan?

Aldı Fərhad:

Dağlar başı duman olar,
Fərhad halı yaman olar.
Yarsız işim fəğan olar,
Çoban, yardan ayrılmışam!

Fərhad çobandan ayrılıb dağa qayıtdı. Külüngünü götürdü, qəsri qurmağa başladı. Fərhad Şirinə qəsir qurmaqda olsun, sənə Həmzə padşahdan xəbər verim.

Həmzə adlı bir padşah var idi. Həmzə padşahın Xosrov adlı bir oğlu vardı. Şahzadə Xosrov Şirinin gözəllik sorağını almışdı. Şirini sevdiyini atasına söylədi. Həmzə padşah Şəmistan padşahın yanına Şirini oğluna almaq üçün elçi göndərdi. Şəmistan padşah bundan çox şad oldu. Fərhadın əlindən yaxa qurtarmaq üçün qızı Şirini Xosrova verməyə razı oldu. Şahzadə Xosrov toy tədarükünə başladı.

Xosrov toy tədarükündə olsun, sizə Şirindən xəbər verim. Şirin Fərhadın daşları yonub qəsir qurmaqda olduğunu bildirdi. Bir gün ata-anasından izin alıb bir dəstə qızla Fərhadın görüşünə getdi. Gördü Fərhad daşları yonub bir qəsir qurur. Külüng qaldırır daşa vurur, hardan istəyir oradan kəsir, yonur, qəsir tikir. Fərhad Şirinin gəldiyini görüb külüngünü yerə qoydu, Şirinin yanına gəldi. Sevgililər görüşdülər. Fərhad Şirinin bu gəlişindən çox şad oldu. Aldı görək nə dedi:

Aldı Fərhad:

Bir dəstə qız ilə gələn Şirininim,
Camalın işığı diyara düşür.
Dostunun qədrini bilən Şirininim,
Eşqindən ciyərim sədpara düşür.

Aldı Şirin:

Eşqin firqətindən mən də yanırım,
Baş alıb yanına çölə gəlmişəm.
Sənsiz xar görünür gözümə bağlar,
Elə bil bülbüləm gülə gəlmişəm.

Aldı Fərhad:

Canım qurban olsun kamil ustada,
Dara düşər olsam yetişər dada.
Qorxuram ki, qismət olasan yada,
Onda elə bil ki, gül xara düşür.

Aldı Şirin:

Canında eşq olan üşüyüb donmaz,
Qəlbimi hər xənçəl doğrayıb yonmaz.
Meylim səndən başqa kimsəyə qonmaz,
Dərd istər bağrımı dələ, gəlmişəm.

Aldı Fərhad:

Səni bəsləyənin qız, evi abad,
Mən öləndən sonra ömr eylə şad.
Eşqə tutulanı biçərə Fərhad,
Elindən, gülündən avara düşür.

Aldı Şirin:

Əziz dost, aşna, mehriban sənin,
Qonçalı bağ-bağça gülüstan sənin.
Əhdə dürüst çıxan Şirin can sənin,
Məlum olsun oba, elə gəlmişəm.

Söz tamama yetişdi. Aşiq-məşuq bir-birlərindən ayrıldılar. Şirin evlərinə qayıtdı. Fərhad da külüngünü çəkib daşları yonmağa, qəsri qurmağa başladı.

Fərhad xeyli vaxt idi ki, Şirin ilə görüşə bilmirdi. Şirinin atası qızının Fərhadın yanına getməsinə izin vermirdi. Fərhad, Şirinin ayrılığına dözə bilmirdi. Şirin deyirdi, Şirin eşidirdi. Şirinin eşqi onu az qala dəlidivənə eyləmişdi. Bıçarə Fərhad daş yonub Şirinə qəsr tikə-tikə aldı görək nə dedi:

Dad, aman çəkirəm əlindən fələk,
Şirin kimi gül-camallım görünməz!
Halqa zülfü dal gərdəni bürüyən,
Zənəxdanlı, qoşa xallım görünməz!

Qayda budu aşıq olan qəm çəkər,
Yarın ayrılığı qəddimi bükər.
Yanağı qırmızı, dodağı şəkər,
Ağzı şirin, ləbi ballım görünməz.

Yardan ayrı düşüb könlümə talan,
Məşuqdu aşıqı bəlaya salan.
Fərhadın ağlını başından alan,
Qalmağallım, qiyliğallım görünməz.

Fərhad burada qalsın, sənə Şirindən xəbər verim. Fərhad Şirindən ayrı alışıb yandığı kimi, Şirin də Fərhadan ayrı səbri-qərarı kəsilmişdi. Atası onu heç bir yana buraxmırdı. Evdə oturub ah-zar eləyirdi, yeməyirdi, içməyirdi, dərd-qəm çəkirdi.

Bir gün Fərhad yadına düşdü. Aldı görək nə dedi:

Yarımdan ayrı düşəli,
İşim ahı-zardı, fələk!
Üzün görə bilməyirəm,
Dünya mənə dardı, fələk!

Yarsız mənə sitəm olub,
Ürəyim qaynayıb dolub,
Güllərim saralıb solub,
Gülə düşmən xardı, fələk!

Fələk, unutma mürvəti,
Mən çəkirim yar firqəti.
Gül üzlü dostun həsrəti,
Könlümdə qubardı, fələk!

Mən çəkdiyim dərdi-sərdi,
Tale məndən üz döndərdi.
Şirin dərdi, eşq dərdi,
Aləmə aşkardı, fələk!

Şirin burada qalsın, sizə Fərhadın atası Bilaldan, anası Reyhandan xəbər verim. Bilal ilə Reyhan oğlanlarının ayrılığına dözə bilməyib Fərhadın qəsr qurduğu yerə gəldilər. Ata-ana bircə oğlunu bağrına basıb üzündən, gözündən öpdülər. Onlar Fərhadı öyüd-nəsihət verdilər, xahiş elədilər ki, bu işdən əl çəkib evlərinə gəlsin.

Ata-anası nə qədər eylədi Fərhad evlərinə getmədi. Axırda ata-anası əlacsız qalıb oğulları ilə halal-hümmət eylədilər. Fərhadı xeyir-dua verib getdilər. Fərhad yenə külüngünü əlinə alıb daş çapmağa başladı.

Fərhad burada qalsın, sizə Şirinin anası Mehriban xanımdan danışım. Xosrov Şirinin atasından razılıq alıb, Şirinə toy paltarını göndərmişdi. O istəyirdi ki, bir neçə günə toy eləsin.

Mehriban xanım ha eləyirdi, Şirin Xosrov göndərdiyi toy paltarını geyinib üzüyünü barmağına taxmırdı. “Ölsəm torpaqnan, qalsam Fərhadnanam!” – deyirdi. Çəkilib bir yanda oturub ah-zar eyləyirdi. Mehriban xanım qızının könlünü almaq, onu dilə tutmaq üçün götürdü görək nə dedi, Şirin ona nə cavab verdi.

Aldı Mehriban xanım:

Gəl danış Şirinim, könlün açılısın,
Atan səni şah oğluna veribdi.
İnnən belə şad olmalı vaxtındı,
Atan səni şah oğluna veribdi.

Aldı Şirin:

Könlüm dərd-qəm ilə dolubdu mənim,
Öldürsələr, şah oğluna getməyəm.

Bu başıma küllər olubdu mənım,
Öldürsələr, şah oğluna getmərəm.

Aldı Mehriban xanım:

Qızım, al xına yax əl-ayağına,
Yaşdan ləkə düşər gül yanağına.
Nişan üzüyünü tax barmağına,
Atan səni şah oğluna veribdi.

Aldı Şirin:

İgiddə gərəkdi namus, ar olsun,
Atamın bəd işi dildə car olsun.
Nişan taxan yerdə görüm xar olsun,
Öldürsələr, şah oğluna getmərəm.

Aldı Mehriban xanım:

Mehriban xanımın əziz balası,
Yaxşı olar ana xeyir-duası.
Atandan ayıbdı, gəl olma ası,
Atan səni şah oğluna veribdi.

Aldı Şirin:

Şirin tərək eyləmöz oba, elini,
Bülbül hər vaxt istər qızılgülünü.
Versəniz əlimə Fərhad əlini,
Öldürsələr, şah oğluna getmərəm.

Onlar burada qalsınlar, sizə Fərhadın danışıq. Fərhad daşlardan
yonub Şirinə qəsr qururdu. Ancaq Şirin axır vaxtlar onun yanına gələ
bilmirdi. Atası Şirini gün üzünü görməyə buraxmırdı. Şirin gecə-gündüz
evin bir küncündə əyləşib ah-zar eləyirdi. Fərhadın da Şirindən ayrı hər
günü bir il keçirdi. Şirini yadına salıb aldı görək Fərhad nə dedi:

Dərdə salıb eşqi məni,
Alagöz nazlı Şirinin.
Sevdası düşüb başıma,
Alagöz nazlı Şirinin.

Yanaqları gözəl lala,
Bəzənərdi yaşıl, ala.
Ağ üzü bələnib xala,
Alagöz nazlı Şirinin.

Odur mənə vəfalı yar,
Eşqindən ciyərim yanar.
Həsreti yandırar, yaxar,
Alagöz nazlı Şirinin.

Əldə tuta badasını,
Bir eşidə sədasını.
Fərhad ala qadasını,
Alagöz nazlı Şirinin.

Fərhad burada qalsın, sizə Şirindən xəbər verim. Axır vaxtlar Şirinin atası, anası onu heç bir yana buraxmırdı. Şirinin günü ağlamaqla keçirdi. Gecə-gündüz əli qoynunda, boynu çiyində, gözləri yolda idi. Ah-naləsini Fərhadə yetirən bir kimsəsi yox idi. Bir gün Məsmə qarabaşı çağırıb dedi:

– Sənə bir namə versəm, onu xəlvətcə aparıb Fərhadə çatdırıb bilərsənmi?

Məsmə qarabaş dedi:

– Xanım, bu nə sözdü, canla, başla çatdıraram.

Şirin göz yaşı ilə belə bir namə yazdı:

Hicran çəkən yazıq Fərhad,
Yanıma gələ bilmirəm.
Sənsiz mən çəkirəm fəryad,
Danışıb gülə bilmirəm.

Yar da unudarmı yarı?
Atarmı əhdi, ilqarı?

Car olubdu üzüm sarı,
Göz yaşım, silə bilmirəm.

Səyyad, uçub tərən quşum,
Onun üçün qara qaşım.
Xançal alıb bağrım başın,
Teyləyib gələ bilmirəm.

Şirin ağlar gündüz, gecə,
Baxtı qara varımı mənə.
Olacaqdı sənsiz necə,
Ruzgarım, bilə bilmirəm.

Şirin naməni Məsmə qarabaşa verdi. Məsmə qarabaş xəlvətə bir tərəfdən yol alıb özünü Fərhadə yetirdi. Şirinin naməsini ona verdi. Fərhad namənin Şirindən gəldiyini bildi, öpdü, gözünün üstünə qoydu, sonra açdı oxudu. Namənin məzmunundan hali oldu. Götürdü görək Şirinə necə cavab yazdı:

Başına döndüyüm Şirin,
Yar, yetişdi namən mənə.
Can sadağası gözlərin,
Yar, yetişdi namən mənə.

Ağlayıb ah-zar eyləmə,
Könlümü qubar eyləmə.
Gen dünyanı dar eyləmə,
Yar, yetişdi namən mənə.

İzin olsa, mən də gəlləm,
Soruşub halını billəm.
Külüng alıb dağı dəlləm,
Yar, yetişdi namən mənə.

Hər söz ilə yardan küsmə,
Fərhadan meylini kəsmə.
Gətirdi qarabaş Məsmə,
Yar, yetişdi namən mənə.

Fərhad naməni tamam eyləyib Məsməyə verdi. Məsmə naməni gətirib Şirinə çatdırdı. Şirin əziz dostdan gəlmiş naməni aldı, gözünün üstünə qoydu. Açdı, oxudu, məzmunundan hali oldu. Dərdlə, həsrətlə evin bir küncünə qapanıb qaldı. Şirin burada qalmaqda olsun, sizə Xosrovdan xəbər verim.

Xosrov toy eyləyib Şirini evinə aparmaq istəyirdi. Şirinin hər tədərükü görülmüşdü. Atası-anası əyər-əskiyini, cehizini hazırlamışdı. Ancaq Şirinin əvvəldən Xosrova meyli yox idi. Atası-anası bunu bildi, qızlarının şahzadə Xosrova getmək istəmədiyinə acıqlandılar. Şirini güclə Xosrovun evinə köçürmək istədilər. Anası Mehriban xanım Şirinin yanına gəldi, onu dilə tutdu, Xosrova getməsi üçün ona öyüd-nəsihət eylədi.

Mehriban xanım nə qədər dil tökdü, əlləşdi, nə qədər çalışdısa da, Şirini razı sala bilmədi. Axırda əlacı kəsilib Şəmistan padşahın yanına getdi, Şirinin Xosrova getmək istəmədiyini ona söylədi.

Onlar burada qalsınlar, sizə Beysütunda Fərhadın xəbər verim. Fərhad Beysütun dağında Şirinin eşqi ilə yanıb yaxılırdı. Ancaq əlindən bir iş gəlmirdi. Əlindən gələn bircə iş vardısı, o da külüng ilə dağı dəlib, daşları yonub Şirin qəsrini tikmək idi.

Fərhad qorxurdu ki, o, qəsr qursun, başa gətirsin, ancaq Şəmistan padşah əhdinə vəfa edib Şirini ona verməsin. Fərhad bu fikirdə idi ki, bir də gördü bir adam gəlib Beysütunun yanından keçir. Fərhad o adamı yanına çağırırdı. Adam Şəmistan padşaha namə aparırdı.

Qasid Fərhadı dedi:

– Ey Fərhad, Şəmistan padşah ilqarından dönüb, qızını şahzadə Xosrova verir. Fərhad bunu eşitdi, padşahın verdiyi ilqardan döndüyünü bildi, qasiddən xahiş eylədi ki, mən bir namə yazım, onu Şəmistan padşaha yetir. Qasid Fərhadın naməsini Şəmistan padşaha çatdırmağa razı oldu. Fərhad aldı görək Şəmistan padşaha necə namə yazdı.

İlqar etdin, əhdi-peyman bağladın,
Padşah da ilqarından dönərmi?
Bağrım başım çarı-çarpaz dağladın,
Padşah da ilqarından dönərmi?

Könlüm gəzir ərş üzünü, dərini,
Sevdim, seçdim ala gözlü pərini.

Gəl eyləmə sən də məndən Şirini,
Padşah da ilqarından dönərmi?

Pirimin əlindən badələr içdim,
Düşdüm mən sevdaya, canımdan keçdim.
Şirinin eşqilə dağları deşdim,
Padşah da ilqarından dönərmi?

Təqsirim var, başımı kəs, fərman ver,
Bir qız bəsləyibsən, bir oğlana ver.
Fərhadam, Şirini mən nalana ver,
Padşah da ilqarından dönərmi?

Fərhad naməni tamam edib qasidə verdi. Qasidə naməni gətirib Şəmistan padşaha çatdırdı. Şəmistan padşah naməni oxuyub həli oldu, qəzəbləndi, naməni para-para eyləyib yerə atdı. Sonra qalxdı Şirinin yanına gəldi. Şəmistan padşah Şirinin yanına o vaxtda gəlmişdi ki, gəlinbaşı bəzəyənlər nə qədər çalışırdılarsa, Şirin toy paltarını əyninə geymirdi. Padşah bunu görüb daha da qəzəbləndi. Şirinin üstünə çı-ğırdı. Qızına güclə toy paltarını geyindirtdi. Şahzadə Xosrov Şirini kö-çürüb evlərinə apardı. Şirin paltarının altında özü ilə zəhərli bir xəncəl götürmüşdü. Xosrov ona yaxın gəlmək istəyəndə Şirin zəhərli xəncəl çəkib dedi:

– Nə vaxt mənə əl uzatsan, bu xəncəllə səni də, özümü də öldür-
cəyəm.

Xosrov Şirinin özünü öldürməyindən qorxub ona yaxın getmədi.

Şirin bir otaqda əsir kimi qalmışdı. Xosrovu yanına gəlməyə qoy-
murdu, demirdi, gülmürdü, danışmırdı, bütün günü ağlayıb ah-zar elə-
yirdi.

Bir gün yenə Şirin Məsmə qarabaşı yanına çağırıb dedi:

– Əziz qarabaşım Məsmə, Fərhadada bir namə göndərmək istəyirəm,
Fərhadan ayrı nə gecəm gecədi, nə gündüzüm gündüz, səbrim-qərarım
kəsilib. Fərhadsız dərdim başımdan aşıb, namə yazım, onu xəlvətcə apar
Fərhadada çatdır. Fərhadan da naməmə cavab al gətir.

Məsmə qarabaş Şirinin naməsini Fərhadada çatdırmağa razı oldu. Şirin
Fərhadada belə bir namə yazdı:

Xətti-xallı Fərhad oğlan,
Oğlan, inan, mən səninem.
Gül camallı, Fərhad oğlan,
Oğlan, inan, mən səninem.

Axtar, dolan, yar, məni gəz,
Eşqin bu sənəmdən sönməz.
Heç vaxt səndən meylim dönməz,
Oğlan, inan, mən səninem!

Mənim günüm keçər ah-zar,
Aləm olub başıma dar.
Arada ceyrəqiblər var,
Oğlan inan mən səninem!

Firqətindən bağrım yara,
Sənsiz günüm keçir qara.
Bəlkə ki, ölüm ayıra,
Oğlan, inan, mən səninem!

Şirinin olub qəlbi qan,
Dərd əlindən çəkir aman.
Ortada var əhdi-peyman,
Oğlan, inan, mən səninem!

Məsmə qarabaş naməni götürüb yola düşdü. Gətirdi Beysütun dağında Fərhada çatdırdı. Fərhad naməni oxuyub işdən hali oldu. Aldı görək sevgilisi Şirinin naməsinə necə cavab yazdı.

Aldı Fərhad:

Namən gəldi mənə çatdı,
Şirin sənin, Şirin sənin.
Tuti dillim, qadan alım,
Şirin sənin, Şirin sənin.

Sevdim sən kimi sənəmi,
Hüsnün bənzədim günəmi?

Sözlərin dəldi sinəmi.
Şirin sənin, Şirin sənin.

Fərhad sənin vəfadarın,
İstəkli mehriban yarın.
Başa varsın düz ilqarın,
Şirin sənin, Şirin sənin.

Fərhad naməsini tamam edib, Məsmə qarabaşa verdi, Məsmə yola düşdü. Fərhadın naməsini gətirib Şirinə çatdırdı. Şirin naməni oxudu, bir tərəfdən şad oldu, bir tərəfdən də qəmgin. Ona görə şad oldu ki, dostundan namə gəlmişdi. Ona görə qəmgin oldu ki, xeyli vaxt idi Fərhadın gül üzünü görüb Şirin sözünü eşitməyirdi. Şirin Fərhadan ayrı burada ah-zar çəkib qalmaqda olsun, sizə Xosrovdan danışım.

Xosrov da avara qalmışdı. Toy eyləyib Şirini evinə gətirsə də, ancaq ona yaxın gedə bilmirdi. Şirin ilə demək, danışmaq, gülmək ona haram idi. Nə vaxt yaxın getmək istəyəndə Şirin xəncəli çəkib “özümü öldürürəm” deyirdi. Xosrov da Şirinin özünü öldürməyindən qorxub ona yaxın gedə bilməyirdi. Vaxtının çoxunu vəzir, vəkillə, başının atlıları ilə ovda keçirirdi. Evə də gələndə Şirindən bir iz görməyirdi. Xosrov bilirdi ki, Şirin Fərhadı, Fərhad da Şirinə aşıq idi. Xosrov yəqin eyləmişdi ki, qəsr başa gələndə kimi, Fərhad padşahdan Şirini istəyib alacaq. Ona görə də Xosrov Fərhadı yox eyləmək, Şirinin meylini özünə döndərmək üçün çarə axtarırdı.

Xosrov burada qalsın, sizə yenə də Şirindən xəbər verim. Fərhad Şirinin yadına düşmüşdü. Bir yandan Fərhadın ayrılığı, o bir yandan da Xosrovun Şirini incitməsi, evdən, eşikdən bir yana çıxmağa qoymaması Şirini daha da dərdə-qəmə batırmışdı. Şirin Fərhadan ayrı işıqlı dünyada ömür eyləmək istəməyirdi. Yazıq Şirin Fərhadı yadına sahib aldı görək nə dedi:

Ahşır eşqin oduna,
Bu canım Fərhadan ayrı!
Göyə ucalıbdı ahım,
Fəqanım Fərhadan ayrı!

Nə yamandı eşq atəşi,
Odlanır bağırımın başı.

Nəyə görək hilal qaşı,
Kamanım Fərhadan ayrı!

Gələydi vəfalı yarım,
Pozulmayaydı ilqarım.
Kəsilib səbrim, qərarım,
Amanım Fərhadan ayrı!

Fəryad qıllam gündüz-gecə.
Qohum-qardaş gəlməz vecə,
Şirinəm, solubdu necə,
Gülşanım Fərhadan ayrı!

Şirin Fərhadan ayrı ağlayıb, sızladığı kimi Fərhad da Beysütun dağında Şirini yadına salırdı. Fərhadın Şirinsiz səbri, qərarı kəsilmişdi. Külüngü çəkib daşları yonur, qəsrin son daşlarını düzürdü. Fərhad öz-özünə fikir eyləyirdi ki, qəsr başa gələcək, o toy eyləyib Şəmistan padşahdan qızı alacaq, Şirini köçürüb bu qəsre gətirəcək, onlar ömür, gün sürəcəklər.

Fərhad Beysütun dağında Şirin qəsrini qurmaqda olsun eşit şahzadə Xosrovdan. Xosrov Fərhadı tələf eyləmək üçün çox fikirləşdi, düşündü, tədbir aradı. Ancaq xalq içində ona bir şey eyləyə bilmədi. Bir gün şahzadə Xosrovun yanına bir beyman qarı gəldi, dedi:

– Şahzadə, mənə nə verərsən Fərhadı tələf edib öldürdüm?

Xosrov dedi:

– Fərhadı öldürdə bilsən sənə özün ağırı qızıl verrəm!

Xosrov bunu deyib əlini cibinə saldı. Qabaqcadan qarıya üç ovuc qızıl verdi. Qarı qızılı görüb gözü hədəqədən çıxdı. Olan-qalan imanını da atdı. Bir büküm halva götürüb Beysütun dağına Fərhadın yanına yola düşdü. Qarı yol getməkdə olsun, eşit Fərhadan.

Fərhad yenə külüngünü çəkib daşları yonur, qəsrini tikirdi. Şirinin qəsrini başa gəlhagəl idi. Fərhad Şirinin eşqi ilə külüngü daşa elə vururdu ki, neçə ağacdan səsi eşidilirdi. Yorulanda hərdən bir dayanıb ətrafa göz gəzdirirdi, özündən başqa heç kimi görmürdü. Biçarə Fərhad Beysütun dağında tək-tənha qalmışdı. Dilinin şirin sözü Şirin, şirin kəlməsi Şirin idi. Aldı görək bülbül gülündən ayrı düşən kimi, butasından ayrı düşmüş Fərhad Şirinin eşqində nə dedi:

Tək-tənha dağda qalmışam,
Yada sala Şirin məni.
Yarsız saralıb solmuşam,
Yada sala Şirin məni.

Yar gələydi bu çağları,
Külüngüm dəlir dağları.
Qururam ağ otaqları,
Yada sala Şirin məni.

Arzularam Şirin canı,
Alagözlü mehribanı,
Unutmaya əhd-peymanı,
Yada sala Şirin məni.

Hərdən qıyğacı baxanda,
Canımı oda yaxanda.
Qızlarla seyrə çıxanda,
Yada sala Şirin məni!

Fərhadam, candan olanda,
Rəngim saralıb solanda.
Piyaləm qanla dolanda,
Yada sala Şirin məni!

Söz tamama yetişdi. Fərhad yenə külüngünü çəkib, daşları yonub, qəsri qurmağa başladı. Bu tərəfdən beyman qarı Beysütuna yetişdi, Fərhadın yanına gəldi, gördü Fərhad daşları yonur, qəsri qurur. Qarı dedi:

– Fərhad, bu qəsri kimin üçün qurursan?

Fərhad dedi:

– Şirin üçün qururam.

Beyman qarı dedi:

– Zəhmət çəkib daş yonub qəsri qurma! Şirin öldü.

Fərhad beyman qarının sözünə əvvəlcə inanmadı. Qarı əlindəki büküm halvanı göstərüb dedi:

– Şirin ölübdü, bu da onun ehsan halvasıdır.

Fərhad Şirinin ölüm xəbərini eşidib ürəyindən dərin bir ah çəkdi, bədəni titrədi, az qaldı ki, ağı başından çıxsın. Dünya gözündə qarandıqlaşdı. Üzünü qarıya tutub dedi:

– Beyman qarı, necə sənin dilindən gəldi dedin Şirin ölübdü!

Mətləbinə yetməyən, muradına çatmayan biçarə Fərhad əzəl Şirinin ölüm xəbərini gətirən beyman qarıya bir külüng vurub öldürdü. Sonra öz-özünə dedi: Şirindən sonra mən dünyada ömür istəmirəm. Fərhad bunu deyib, külüngünü var gücü ilə göyə atdı, başını külüngün altına tutdu. Külüng onun başına düşdü. Fərhad külüngün zərbəsilə öldü.

Fərhadın ölüm xəbəri Şirinə yetişdi. Şirin zəhərli xəncəlnən oraya gəldi. Fərhadı ölmüş görüb xəncəli çəkdi, dəstəsini Fərhadın meyidinə dayayıb özünü xəncəlin üstünə atdı. Xəncəl Şirinin ürəyinin başından batdı, kürəyinin arxasından çıxdı. Şirin də Fərhadın yanında öldü. Fərhad ilə Şirinin ölüm xəbərini ataları, anaları eşitdi. Gəldilər bimirad ölmüş Fərhad ilə Şirinə yanaşı qəbir qazdılar, basdırdılar. Onlara ehsan verdilər. Ehsan yeməyə gələnlər beyman qarıya, padşaha, Xosrova lənət, Fərhad ilə Şirinə isə rəhmət oxuyub getdilər.